

A Szovjetunió lótenyésztése

A szocializmus győzelme a Szovjetunióban a lótenyésztés terén is példátlan sikereket eredményezett. A szovjet lótenyésztési politika alapelve az, hogy a lovakat elsősorban a munkateljesítmény szerint bírálják el és a tenyésztés elsősorban a teljesítőképesség növelésére törekszik.

A fasiszta rablóhadjárat óriási veszteségeket okozott a lóállományban. Ennek helyreállítása és továbbfejlesztése nehéz feladat volt. A Bolsevik Párt határozatára megindult a helyreállítási munka. A lóállomány fejlesztése az élenjáró lótenyésztők tapasztalataival és a tudomány eredményesebb felhasználásával indult meg és tervszerűen úgy fejlődött tovább, hogy a kitűzött célt elérték.

A szovjet lótenyésztés minden kolhoznak, ahol tíznél több kanca van, egyik legfontosabb feladatává tette a csikónevelést, a takarmányozást, lótenyésztő-telep felállítását és a Szovjet Hadsereg lóállományának biztosítását.

A Szovjetunió az állattenyésztést Darwin forradalmi tanulmányaira alapította. Darwin megdöntötte Linnének azt az állítást, hogy annyi különböző faj van, ahány különböző alak eredetileg létezett. Darwin megállapította, hogy a különböző fajok közös ősektől származnak és csak az eltérő életkörülmények alakítottak ki morfológiailag és biológiailag eltérő fajtákat. Darwin megvizsgálta a természet történelmi fejlődését, tagadta annak változatlanságát és feltárta a természet fejlődésének törvényeit. A darwinizmus tette az embernek lehetővé, hogy átalakíthassa a növényeket és állatokat a maga számára a kívánatos irányban.

Darwin a fajták keletkezését 3 jelenségre alapozta: változékonyság, örökölhetőség, természetes kiválasztódás.

A *változékonyság jelensége* széles körben foglalkoztatja a szovjet állattenyésztőket új fajták létrehozásában. Igen szép eredményeket ért el K. A. Timirjavez híres orosz tudós a biológia továbbfejlesztése terén. Az elméleti és gyakorlati darwinizmust Micsurin fejlesztette tovább, aki bebizonyította, hogy az élő szervezetek öröklődő tulajdonságai megváltoztathatók, azaz a természetet az ember átalakíthatja a neki kívánatos formában. Ezt a tant továbbfejlesztette Lizenko, aki a növényeknek megfelelő életfeltételeket biztosítva, irányította azok kialakítását. M. F. Ivanov szovjet akadémikus Darwin tanításait követve, új és tökéletesebb állatfajtákat tenyésztett ki a szovjet gazdaságok-

ban. Pl. a Gavrilov-poszádszkai körzetben kitenyészttette a vladimirszkájai nehéz ígás lófajtát, amely kiváló munkabírású és jól tűri a zord időjárásviszonyokat. A hadsereg tisztikara részére ugyanúgy kitenyészttették a budjonovi lovat, amely szívós, jómozgású és emellett teherhúzásra is alkalmas. A tyorszki ménesben előállították a tyorszki hátslófajtát, amely az arab-lónál nagyobb, de ugyanolyan élénk, jó hátsló. A krenovói ménesben a híres orlov ügetőket nemcsak versenyzésre, hanem gazdasági munkára is alkalmassá tették.

B. N. Popow, szovjet zoológus 1948-ban a Szovjetunió lófajtaíát 5 csoportra osztotta fel: hátsókra, ügetőkre, nehéz ígás, északerdei és mongol lovakra.

A hátsók közül a *doni ló* a legjobban elterjedt kultúr lófajta. A Don mellett tenyésztették ki, kozák lótenyésztő telepeken, bonyolult keresztezésekkel. Jól bírja a rideg tartási viszonyokat, szívós, munkabíró; a kirgiz és más lófajták feljavítására használják fel. Az *ahal-tekinszki ló* hazája Turkoménia, ahol forró éghajlat van. Távlovglásra igen alkalmas, munkabíró, élénk, háts lófajta. Orosz honi lófajtákkal tenyésztették ki. Az *tomudi* hátslovat szintén Turkoméniában tenyésztik és ugyanolyan munkabíró, mint az ahal-tekinszki ló. Az *arab lovat* a tyerszkoí ménesben tenyésztik és a kaukázusi lófajták feljavítására használják fel. Az *angol telivér* a Szovjetunióban szép eredményeket mutat. Ezek a telivérek 1000 méter távolságot 56 mp alatt futnak le. Beszkarnűj angol telivér 2400 méter távolságot 2 perc 31 mp alatt futott le.

A *karabaghi* hátslovat Üzbékiában kocsi elé fogva és málházva is használják; erős, ellenálló lófajta, fürgé és élénk vérmérsékletű. Nagy szerepet játszik a helybeli lovasjátékokban. A *kabardinszki* hátsló egyike a legjobb lófajtáknak a Kaukázusban. A helyi lófajták feljavítására használják fel. Nyerges és máhláslónak is alkalmas. Igen munkabíró, erős, izmos lófajta. Jól alkalmazkodik a zord klimatikus viszonyokhoz. Az angol-kabardinszki keresztezések kitűnő lovassági lovak.

Az ügetők között az *orlov ügető* a legjobb és egyúttal ez a legelterjedtebb lófajta is. Jelenleg minden szovjet körzetben alkalmazzák a mezőgazdasági lovak feljavítására. Nagytermetű, erős, szívós; négy állami ménesben tenyésztik. A rosztovi körzetben a nagyobb testűeket teherhúzásra is használják. Egy ilyen ló 45 q terhet is minden megerőltetés nélkül elhúz. A krenovói állami ménesben tenyésztik a leghíresebb Orlov-ügetőket. Ha a versenypályáról lekerültek, a versenyésben kívül mezőgazdasági munkára is felhasználják őket. Az *orosz-amerikai*

ügetőket jelenleg egymás között tenyésztik. Gyorsmozgású lovak. Az orosz loállomány tömeges feljavítására használják fel. A nehéz igáslovak közül a *brabanti* lovat állami ménesekben tenyésztik. Ezek munkabíró lovak és képességeiket átadják az utódoknak is. Az *ardenni* lovat az Ural és az északi erdős vidéken a gazdasági lovak feljavítására használják fel. Nem nagy, de egészséges, energikus vérmérsékletű, jómozgású, munkabíró ló. A Kovarnüj 2 és 1/2 éves ardenni mén a moszkvai versenypályán 7264 kg-os teherkocsit húzott el. A 3 éves Polova nevű kanca 933 kg-os terhet húzott el 1 km-re 7 perc és 30 mp alatt. Lazutcsik nevű mén 1 km-t futott 2 perc és 30 mp alatt. A *perseroni* lovat a voronyesi körzetben és néhány más lótenyésztő telepen tenyésztik és ott a loállomány feljavítására használják. Jómozgású és jól aklimatizálódik. A *vladimirszkájai* ló újabban kitenyésztett lófajta. A gavrilo-poszádszkai ménesben tenyésztik. Az alapot a kleidesdali, sair, ardenni, orlov ügető és a helyi lófajták adják. Nagynövésű, nehézsúlyú, ellenálló, kiváló munkabírási lófajta. A Gránit nevű mén 1946-ban 10.500 kg-os terhet elhúzott. Ezt a lófajtát mostanában jegyezték be a lótenyésztő törzskönyvbe.

Az északerdei lovak rövidlábúak, erős törzssel és jól fejlett csontozattal. E csoportba tartoznak: A *vjadszkai* ló, melyet a kirovi kerületben tenyésztnek. Egészséges szervezetű, igénytelen lófajta. A *mezenyi* lovat a Mezeny-folyó mellett tenyésztik. Szívós, munkabíró lófajta. A vjadszkai lónál tömegesebb. A *pecsori* lovak a Pecsor-folyó völgyében vannak. Hasonlók a mezenyi lovakhoz. A *jakuti* lovakat Jakut köztársaságban Verhójanszk városában az állami ménesben tenyésztik. Igen ellenálló, erős lófajta. Egész nap szabadon, ménesben él.

A mongoltípusú lovakat a kazah, kirgiz és a baszkir köztársaságokban, Cseljabinszkban, Omszkban és sok más tartományban tenyésztik. Szívós, ellenálló lovak. Jól bírják az ottani zord éghajlatot. Ezek közül legelterjedtebb a *kazah* ló. A Volga-folyó és az Altáj hegyvidék között tenyésztik. A köztársaság déli részén hatásjellegűek, a nyugati körzetekben tömegesebbek és igásjellegűek. A természetes és mesterséges kiválasztódás folytán létrejött, igen értékes lófajta. Erőtelmes, munkabíró, igénytelen, szívós. Az Emba nevű ménesben 20 km-es versenyen a kazah lovak győztek 31 perc 15 mp alatt. Jó eredménnyel keresztezik a doni, angol és az ahal-tekinszki lovakkal. A kapott félvérek nagyobbak, élénkebbek és ugyanolyan szívósak, mint a kazah lovak. A kazah ló legértékesebb leszármazottja az *adajevszki* ló. A kazah és az iomudi ló keresztezéséből állították elő. Kité-

nik nagy termetével és kifejezett háts jellegével. A sivatagi, pusztai viszonyok mellett igen alkalmas távlovaglásra. A gurvjszkoik területben tenyésztik. A *kirgiz* ló szintén mongol származású. A kirgiz köztársaságban tenyésztik, ménesekben. Egészséges, szívós lófajta. Jól alkalmazkodik az ottani helyi viszonyokhoz. Jó eredménnyel keresztezik az angol és doni lovakkal és minden kultúr hátslófajttával. A keresztezett lófajtái tömegesebbek, nagyobbak és jómogásúak. A isszik-kulyszkij állami ménesben tenyésztik. A *zabajszkái* ló alacsonytermetű, mongol lófajta. Csitinszko környékén használják, és az acsinszkoik tenyésztelepen tenyésztik. A *baszkir* ló is a mongol lófajtához tartozik. Alacsony növésű, máhás és kocsi ló. A baszkir köztársaságban állami ménesben tenyésztik. Az *altáji* ló hasonló a zabajszkái lóhoz. Jól bírja a zord éghajlatot, mindenféle munkára alkalmas. Altáj vidékén tenyésztik.

Ezekből az adatokból kitűnik, hogy a Szovjetunióban intenzív munkát folytatnak a lóállomány feljavítására. A lovak általában kitűnnek magas munkabírásukkal, edzettségükkel és ezen tulajdonságaikat átadják az utódoknak is.

A szovjet lótenyésztők nagy gondot fordítanak arra, hogy a lófajtákat minőségileg feljavítsák és ezért a helyi, edzett, munkabíró tájfajták előnyös tulajdonságait összekapcsolják a kultúr-lófajták jótulajdonságaival. Ott, ahol nehéz létrehozni a kultúr-fajták felneveléséhez szükséges feltételeket, a tájfajtákat tiszta-vérben tenyésztik, ezekből kiválasztják a legjobb teljesítő-képességű méneket és kancákat a fedezeteléshez és kedvező tartási és takarmányozási viszonyokat teremtenek. Így igen jó eredményeket érnek el. A tájfajták tenyésztésénél számbaveszik az előző évekről szerzett tapasztalatokat. A Szovjetunió primitív lófajtái a népgazdaság számára nagyjelentőségűek. A legjobb lófajtákat állami ménesekben összpontosítják, a jókat kiválasztják, a meg nem felelőket kiselejtezik. A tenyészállatokat felnevelik a ménesekben és eladják a kolhóznak, szovhóznak. Vanak lótenyésztő-farmok a szovhózkban is, ahol szabályszerű felnevelést biztosítanak a csikóknak és kipróbálják őket. Kerületenkint fedezetelési hálózatot építettek ki a legjobb fedező ménekkel. Meg van határozva, hogy kerületenkint milyen fajtákat tenyész-szenek az egyes kolhózkban. A lótenyésztésben kétféle módszert alkalmaznak: a tisztavérű tenyésztést és a keresztezést.

Minden gazdaságban, ahol lótenyésztéssel foglalkoznak, könyvet vezetnek a lóállományról, tenyész-kancákról és a szaporulatról. Ezenkívül állami és kerületi törzskönyvet vezetnek. A törzskönyv megmutatja a kolhó és a szovhó tenyésztési munkájának az indexét. Hogy a kolhózkban is kipróbálják a lovak

munkateljesítményét, azt legjobban az bizonyítja, hogy például a Landina nevű kolhóz-ló a 4 éves kolhózlovak versenyén 4200 métert futott 3 perc és 28/2 mp alatt. Ezt a lovat a Vörös Hajnal kolhózban nevelték.

A szovjet hadsereg céljaira minden kolhózban megszervezték a „Szovjethadseregek lovai” alapot. Ebbe az alapa tartozik minden kolhóz loállományának 5%-a. Ha a loállomány 20 lónál kevesebb, egy lovat kell a hadsereg céljaira tartalékolni. A tartaléklovak 40%-a csikó és 60%-a középkorú. A gazdaság legjobb lovait kell erre a célra kiválasztani, ezért a kolhózok vezetői személyileg felelősek. Meghatározták a követelményeket is, amelyek a háttas, tűzér-hámos, vonat-hámos és málhás lovakra vonatkoznak. A lovakat a gazdasági lovaktól elkülönített brigádokban kell tartani és a legjobb lószakértőkre kell bízni, egyénileg felelős loápolókkal. A lovakat nyáron éjjel is, télen csak nappal a szabadban tartják, kivéve az erős esős és fagyos időjárást.

A mesterséges termékenyítést is sikeresen alkalmazzák a Szovjetunióban. A legtöbb lótenyésztő-telepen 100 kanca közül 95 fogamzott meg és 70—80 csikó továbbtenyésztésre is alkalmas lett. Nálunk még — sajnos — 100 kanca közül legfeljebb 45-nek a csikója nevelhető tovább. A szovjet termékenyítő állomásokon mesterséges úton a legkiválóbb ménekkel 200—250 lovat is megtermékenyítenek. Így érhetjük meg, hogy 80 mén ott 10.000 kancát is befedezett. E fedetetésnél a legkiválóbb méneket alkalmazzák kiváló eredménnyel. A ménes télen benn van a központban, rendes istállóban, nyáron a legelőn, és esős időben fedél alatt. Minden központban állatkórház is van, modern felszereléssel, laboratóriummal, ahol röntgengépek és kvarclámpák is állanak az állatorvosok rendelkezésére.

Nálunk is nagy veszteséget okozott loállományunkban a fasiszta háború. A loállomány 39%-a elpusztult és a megmaradó része különböző járványos betegségekkel fertőződött meg. A felszabadulás után első feladatunk volt a háború okozta károk felszámolása. A hatalmas Szovjetunió és a Magyar Kommunista Párt segítségével, a 3 éves terv végére a kárt a békeévek színvonalára szorítottuk vissza. A fertőzőbetegségek elterjedését sikerült a minimumra csökkenteni. A mesterséges termékenyítés kiépítése szép eredménnyel járt. Hazánk állategészségügye is gyors fejlődésnek indult. Erős küzdelem folyik a fertőző betegségek ellen: ezévben befejezzük országunk egész loállományának vizsgálatát takonykórra és tenyészbénaságra. Szérumtermelésünk fedezi a belföldi szükségletet, sőt külföldre is szállítunk. A szovjet biológia alkalmazásával loállományunk minő-

ségi feljavítására és szaporítására ma már sok mesterséges termékenyítő állomás működik Magyarországon is és ezeknek számát az ötéves terv folyamán még erősen növelik. Fontos ez azért, mert ezzel nagyszámú mén megkímélése válik lehetővé és a tenyésztésre legalkalmasabb méneket így biztosítjuk dolgozó népünk lóállományának mielőbbi feljavítására. Minden reményünk meg van arra, hogy a hatalmas Szovjetúnió tapasztalatait felhasználva, sikerül a magyar lótenyésztést gyors fejlődés útjára vinni.

Néphadseregünk igen fontos feladata, hogy a szovjet hadsereg lóállományának mintájára kiváló munkaképességű, egészséges, edzett lovakat biztosítson Honvédségünk részére, olyanokat, amelyek népi demokráciánk és békénk megvédésében bármely viszonyok között jól megállják a helyüket.

